Број 317 БЕОГРАД 24, 25 и 26 ДЕЦЕМБАР 1914 Година IV

Стан редакције и админ. Космајска ул. бр. 22.

Огласи се дају у администрацији — Цена утврђена —

Неплаћена се писма не примају. Рукописи се не враћају.

Писма, рукописе, новац и све остало што се односи на лист, слати власништву листа

СТРАЖА

СЛОБОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

Адреса за телеграме: „СТРАЖА“ — БЕОГРАД

Претплата за Србију и на пошти:
на годину дин. 12.—
„ шест месеци „ 6.—
„ три месеца „ 3.—
„ један месец „ 1.—

Претплата за иностранство и на пошти:
на годину дин. 30.—
„ шест месеци „ 15.—
„ три месеца „ 7.50

ЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092 Излази сваки дан у 6 ч. пре подне ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

Христос се роди! Ваистину се роди!

Тим се речима поздрављају милиони смирених људи, милиони прекаљених ратника стежући један другоме топло руку и честитајући велики празник Христова рождества:

Христос се роди!
Ваистину се роди!

То су данас једине речи којом ће нас поздравити и чиновник, и војник, и занатлија, и трговац, и сиромашак као и богаташ, јер свима се родио Исус Христос Спаситељ света.

Христос се роди!

Ваистину се роди!

Нарочито је данашњи празник Христовог Рождества по нас важан, судбоносан. После сјајних борби на Куманова, Битољу, Скадру и кршној Арбанији, које су сјај нашег оружја разнеле широм целог света; после победа на Брегалници, Ретким Букама и Говедарнику, каквих за последњих сто година није било дошао је трећи рат.

Тамам смо били данули душом и бесмо се баци и на посао који води општем добро, а моћни сусед испуњен мржњом и заплашен нашим победама ударио је на нашу част и наш српски образ.

Приказујући нас пред светом као варваре, као саучеснике у Сарајевској трагедији, чији се конци налазе у бечком двору и двору цара Виљема, неваљали сусед тражио је од нас такве уступке на које нисмо могли, нисмо смели да пристанемо. Дошло је до рата, до крвавог рата. Нашу ствар примила је просвећена Европа и позивајући своје витезова у трећи рат за три године, главнокомандујући је и могао да каже, како се Србија налази у добром друштву. Дошли су дани борбе, дани крваве борбе, дани када се појединац борио против двадесет непријатеља. Али после дана сјајних успеха дошли су и дани тешки, дани пуни горчине и очајања, дани када је свако српско срце дрхтало као струна на гуслама. Од туге и очајања и кандило се гасило, а горске виле, посестриме наших витезова умукоше. Нигде песма, нигде свирке нигде осмеха, све јад, туга и чемер.

Али замало. Јер дођоше дани славља, дани победа, победа хаквих историја није забележила. И опет настадоше дани среће и славе.

И као што се родио Спаситељ Света, тако је дошла и победа, какву историју не памти, какву историја још није записала у својим страна ма. После дана огорчења, дана тешких патњи дошли су дани среће и благостања. И сада, благодарећи храброј мишици српског војника Србија је очишћена од погане ноге непријатељске. И данас после тешких дана Срби у Слободној Србији поздрављају се са Христос се роди! Ваистину се роди.

А ти поробљени народе Српски у дичној Војводини, китњастом Срему, кршној Босни и Херцеговини, Бачкој, Славонији и Хрватској како ли ћеш ти дочекати данашњи светли празник рођења Богочовека, Спаситеља Света?

Да ли сте у вашој бедној чатрљи смели да припалите кандило, да ужижете свећу. Да ли ћете у избл данас запевати песму „Христос се роди“? Да ли сте смели на данашњи дан да стегнете руку брат брату и рећи лепим српским језиком „Христос се роди“? Ваистину се родио.

Не. Ви то не смете, јер вам је непријатељ оковао оковом, од кога се спасти не можете.

Па ипак, Ми вам кличемо Христос се роди!

Као што су пастири пошли за Витлејемском Звездом, дошли и поклонили се Исусу — детету и даривали га разним даровима, тако ће и наша храбра војска поћи за својом звездом и на својим оштрим бајонетима донети вам слободу.

Није далеко дан, када ће преко ваших китњастих гора одјекнути наша убојна труба, није дакеко дан када ће преко ваших равница завриштати наши ждралови, загрмети топови, није далеко дан када ће звекет ђорди, широких о Алебарда и сјајних бајонета отерати и последњег непријатеља са наше заједничке груде.

Христос се роди!
Ваистину се роди!

Италија и Турска

Саветовање у Цариграду

Туринска „Газета де Пополо“ доноси:

Најзад после силних напора немачки посланик у Риму, кнез Било, успео је да наговори шефа талијанске владе Сонина, да пошље једну мисију у Турску, која ће отпутовати у Цариград и тамо са турским политичарима решавати о неспоразуму, који је избио због немира у Либији.

Кнез Било и германофили држе да ће ова мисија успети да успостави споразум са Турском. Међутим, целокупна јавност љути се на Сонина што се дао преварати од Тевтона, јер је више но сигурно да ће Турци, сада када се налазе у шкрипцу пристати на све, али зато неће испунити ни једну погодбу.

Дрва за IV реон

Доле именоване породице добиће дрва: у четвртом реону, школа Западни Врачар, упутницу на један метар дрва:

Драга Ж. Бошка Микића, Василија Илић, Милева Поповић, Ракила Миловановић, Косара Лазаревић, Милица Пајић, Милица Петровић, Јулка Ивановић, Стана Вујић, Јованка Мрдаревић, Марија Вујаш, Смиља Милосављевић, Јулка Михаиловић, Катица Чавић, Јованка Пандуровић, Зора Сребрић, Косара Поповић, Драга Анерић, Лепосава Јовановић, Живка Алексић, Трајка Младеновић, Загорка Петровић, Ленка Петковић, Паулина Капунац, Софија Величковић, Персида Цветковић, Јевтимија Димитријевић, Милка Грмел, Олга Милојевић, Драга Стефановић, Катарина Тодоровић, Босиљка Златановић, Живана Ђорђевић, Марија Миловановић, Лука Радоњић, Христина Вречинац, Ружица Маринковић и Вукосава Дацковић. Дакле нека се сви ови обрате данас 24у четврти реон а тамо ће добити упутницу. Ово су породице које имају више деце, остали ће добити накнадно.

СКИЦЕ

Стара песма

Наше српско гостопримство странци су умели да искористе.

Ми смо у њима имали поверења, ми смо им говорили шта смо мислили, али они нам нису говорили шта су мислили.

А то је наша велика махна.

Међу многобројним примерима да наведем само један.

Један овдашњи, син изабраног народа, чије име се у неколико приближује имену краља животиња, и чије се имање налази сниже храма Талије, шетајући се по Београду, носио собом фотографски апарат.

Он је саобраћао с нашим првим људима из трговачког и грађанског света, а његова госпођа светлила је у првим салонима београдским.

А где су сад? У Београду нису.

РАБОШ

У једној народној гостионици у Нишу после пада са министарске фотеље ушао је др. Велизар да пије кафу. Како је та кафана била опште народна гостионица то и келнери нису најфинији. Др. Велизар поручи кафу. Чекао је дуго али келнер не донесе кафу. Велизару се досади то чекање и спазивши келнера раздера се на њ:

— Магарче зашто ти виси на војној дужности?

— Имам објаву, поче келнер да се правда показујући је Велизару.

Велизар зграбивши ону објаву из руку келнерових и цепајући је на парчиће раздера се:

— Магарче ја ћу тебе отерати у ланац, нећеш се ти шеткати овде!

Пасторов божићни гост.

А. Ф. Хеденстјерне

Човек мора бити прилично сталан и сигуран у мрежама љубави и уз то имати јаку веру у непосредну божију помоћ, па да се ожени као свештеник.

Код пастора Алма беше ово обоје; већ од св. Тројице он је срећан муж, а сад беше дошао и Божић.

Пастор имађаше три стотине динара плате. То је дневно готово две круне, а празником свештеници морају живети од прихода иза божијих речи и од подгрејаних јела. Осим тога, наравно, још каткада падне с неба какав мали анђелак, без зуба и перја, али зато се и од сељака добије телећа печеница или од настојатеља мали сирац. Тако се бар у неколико може живети.

Беше Божић. Било је много свињећих печеница, каше од пиринча и много бакалара.

У стану господина пастора није се могло изгубити. Три собе и кухиња, то беше све. У трпезарији се могао видети сто од јеловине и столице, један сто и разштимовани гласовир, два мала стола (уз прозор) од брезова дрвета и некакав стари Мартин Лутер. У пасторовој соби беше стара софа од коже, наследство његова оца и мајке, писаћи сто од брезовине, столице од јеловине, прекривене пањавом, која се у кући откала, две луле и полица за књиге. У спаваћој соби беше мали ћилим и дуги ћилими покрај кревета.

Али,ево сад беше Божић; две лампе и осам свећа осветљаваху тек опрани патос,

Госпођа пасторка није била лепа. Њен нос пркосио је законима антике, а и ноге не беху ни мало елегантне. Руке јој беху мало подуже а очи премалене. Али боја лица, која казиваше здравље, младешка љупкост и женствена нежност придаваху госпођи Алм драж оног салонског цвећа што процветава под новим пастирским чергама.

И сад беше Божић, и мали дом беше у реду. Њих двоје сећаху једно уз друго и погледаху на своје прилично једноставно божићно дрво у свом властитом дому. Пастор се чудио и није могао разумети, одакле је његова Ана могла донети све наките за божићно дрво. — И сад он привуче себи своју младу жену и упита је, да ли и њој као и њему, кад тако гледа ново и лепо божићне дрво, — не изгледа, као да не може избећи извесно осећање сете при помисли на то, да ће то лепо дрво бити кратког века, да ће брзо увенути и бити избачено. И зар оно није слика човечанеке радости? Па да човек не дрхти бојећи се за своју срећу! Ко зна, шта ће се догодити после!

Она се насмеја и одговори: „Густаве, зашто вене јелино дрво? Зато што га људи чупају из корена и носе. У шуми оно пркоси ветру и зими и кад га шиба северњак, оно боље расте. Али овде у топлини и светлости оно се суши и умире. Морамо се увек чувати, кад чупамо ову нишу радост из земље, у којој она тако бујно расте; никад не смемо заборавити, да ово јадно дрво не може никакву божићну светлост на свету толико волети, колико своје ветрове и небеске звезде.“

Дођоше на ред божићна дарови. Јефтине ствари, које вреде за кућу, али које тада имају много већу своју вредност него у обичне дане.

Госпођа Ана није могла схватити, одакле Густаву новци за црно одело. Пастор се питаше, да ли су два туцета нових поповских оковратника ипак раскош, коју би требало казнити. Тада се отворише кухињска врата.

„Дошао је у кухињу некакав пијани калфа“, рече слушкиња. „Мене је тако страх“.

„Овде немам места да га склоним, али му дај да једе и пије. После га замоли нека иде Петру Олсону; тамо може ноћити у соби за слуге“, рече парох.

После неколико часова зачу се из кухиње промукли и љутити глас, који добациваше псовке и претње; слушкиња улете плачући и замоли Пастора да он изађе.

Уз кухињски сто стајаше човек, којему је могло бити око тридесет година. Лице му беше страшно, прљаво и зарасло у браду; беше избраздано као лице каквог древног пијанице. Одело се ништа не разликоваше од лица. То беше један од оних типова, што се виђају по Шведским селима, а под именом радничких калфи, премда они не полажу своје испите нигде, осим у радионици бога пијанства.

У исти час, кад Пастор уђе у кухињу, промени се калфа; лице му лако побледи, тело се исправи; без и једне речи он отвори врата и изађе.

То беше свакако неугодан гост, кога човек жели да се што пре отресе, али Пастор осећаше, да ће сву божићну радост покварити, ако тога човека пусти из своје куће без парчета леба. Стога он савлада своје противљење и потрча за просјаком: „Драги мој, нисам Вас хтео отерати. Хтео сам Вас дочекати и угостити“.

Просјак убрза кораке и недајући одговора. Ишао је врло брзо, изгледаше као да је постао посве озбиљан.

„Ходите и поједите штогод на бадње вече!“ мољаше га Пастор.

„Оставите ме на миру“, мрмљаше просјак кроз зубе.

„Их, немојте се љутити; није Вас нико хтео увредити. Ходите

„Остави ме, Густаве Алме!“

„Велики Боже, јеси ли ти то Љунг?“

„Да, да ја сам“, рече просјак оштро. „Мислио сам, да ћу се моћи без понижења представити моме драгом другу; али ти хоћеш да уживаш што је твој стари друг постао битанга, онда, молим, нећу, стари младићу!“

„Знао сам, још док смо били у Упсали, да си зло прошао; али тако далеко, то нисам мислио“, рече Алм и побледе.

„Да, да. Како видиш ушао сам у поштовани круг скиталица. Али, како си ми ти, поштовани човече? Мора да ти Бог добро даје?“

„Немој се ругати, Љунге! Хајдемо мени и остани целу ноћ!“

„А, тако. Хоћеш да будеш доброчинитељ! Но, немам ништа против; али знаш, да би ја радије примио неколико гроша, да попијем коју божићну ракију. Ви теолози често заборављате на ракију, кад угостите човека.“

Више на силу увуче Алм свога чудног госта у своју собу. Замоли га да се очисти колико је могуће, и да је замоли да ту целу ноћ остане. Њој потекоше сузе и рече уздишући: „Ах, Густаве, да наше бадње вече зар тако пропадне! Може ли он у кухињи штогод јести!“

Пастор је помилова по образима и рече: „Наша срећа је у љубави, не према самом себи, већ и према човечанству. Пази, дете моје, да се она не ишчупа с кореном и не иструне.

Кад се Алм врати своме госту, овај већ беше добио изглед који се могао трпети. Вода, четка и чешаљ учинили су своје. Гост га сусрете с питањем: „Но, јесам ли довољно леп, да се могу представити куварици госп. Алма.“

Алм ћуташе, отвори врата, уведе га пријатно у своју собу и једноставно, без представљања, рече: „Ово је, драга моја жено. мој неки стари друг из ђаковања, господин Љунг, који је вечерас случајно овуда прошао и обећао ми, да ће ову ноћ остати код мене, Мора се задовољити са удобношћу, коју ће му пружити моја софра.“

„Добро дошао, господин Љунг“, рече госпођа Алм тако пријатно, да је гост почео сад озбиљно веровати, да они хоће да га угосте као свога.

Сваког минута опадаше скиталачка маска с лица некадашњег студента. Давно, врло давно је он оставио породицу. Готово никада није имао толико удобности: са хладне улице дошао је у топао и осветљен простор. Већ одавна није овако дочекан као гост, То беше нешто друго него у Упсали: отргнути се веселог друштва у сумњиво друштво. Стога он весело и без устезања разговараше са домаћицом.

Његова историја?

Ах, слушали су је већ, стотину пута! То беше весео младић са лепим, дубоким басом. Весели концерти, још веселије вечери, картање, бекријање, закључак кредита, невоље...

Апсинт, пунч, коњак, бела; кавана, пивница, крчаг. Све ове скале прешао је он и сад је на почетку свршетка.

На сто дође јело и пријаше веома угодно, па и без ракије пре њега. Кад се вечера сврши, обрати се Алм госту и рече мирно и озбиљно: „Ја и моја жена морамо дан завршити кратком молитвом; ако се то разилази са твојим принципима и укусом, нећу те присиљавати твој кревет је већ спремљен.“

Љунг нешто промрмља, као: „врло угодно“ и устаде.

И пастор се мољаше Богу.

После молитве седе госпођа за сад већ удешени гласовир и дрхтави тонови одјекиваху кроз простор:

„Ја долазим с неба, долазим вама“.

Љунг се беше сакрио иза божићњег дрвета. Беше му, као да се нешто у њему дешава, и место свега другога у њему се разли нешто топло, нежно. Тешке, велике сузе капаху на његов издерани прсник.

Није више могао поднети. Тихо и дугим корацима довуче се он до врата и исчезе у ноћ.

Псалм би свршен и пастор се окрену да госту и својој жени каже „лаку ноћ“, али госта већ није било. Чекали су пола сата, читав сат; али од госта ни трага ни гласа.

Гост брзо корачаше путем; осећања беху навалила на његово срце.

Паде му на памет, да у својој малој бочици има још неколико капи.

Из џепа на капуту извуче брзо бочицу.

Крв му нагло удараше, мозак му је горио.

Да ли да испије?...

Он победи себе, јер у исти час бочица одлети негде у даљину и путник је журио даље. — — — — — — —

Пет Божића отада беше прошло: Пастор био унапређен. Божњи дарови породице Алм беху се знатно повећали. Ту беху још три мала Алма, који су хтели да имају удела у тој радости, која испуњаваше целу кућу. Дође писмоноша.

„Но, гледај, имаш писмо из Америке“, рече госпођа Алм. „Зар и тамо имаш познанике, Густаве?

Духовник примаче лампу мало ближе, подише наочаре и читаше:

Св. Павле, 13 дец.

Мили брате!

Хвала ти што ме онда дочека! Не могу се потужити на људе; они су много за мене учинили; давали су савете и опомене, новаца.

Пружио си ми и ти руку као брат; видео сам срећни дом и чуо сам лепршање анђеоских крила; и то ми је помогло.

Сад сам спашен; имам независан положај, страсти своје угушио сам.

Други пут писаћу ти више. Моје је срце задовољно. Срдачно поздрави твоју госпођу

Твој пријатељ,
Аксел Лунг

Густав Алм упита своју жену, да ли и она увиђа, да је овај божићни дар лепши него сви други, па чак лепши и од нових папуча.

Стари пешак

Чика Јова Петровић је већ прешао давно педесету годину и ослобођен је од војне дужности.

Али кад је планула прва пушка за ослобођење и кад је витешки краљевић позвао све Јуначе са Куманова, Скадра, Српске Адрије и Брегалнице у трећи рат за три године. Крв, она стара ствар негдашњег омладинца разлила се по његовим од старости набреклим жилама.

— Шта, зар да се Српство уједини, а ја да седим скрштених руку — говорио је он својим пријатељима — е то не може да буде! — И он би се тада сетио како је и он некада служио у пешадији, како се борио на Алексинцу, око Ниша, Шуматовцу. И од једном он се преобрати у правог ратника.

Сутра дан отишао је у команду да се јави.

Али на његово највеће изненађење рекоше му да је прешао године.

— Један стари, болешљиви капетан рече му да може да се јави Добровољачком Савезу, који је на себе примио да чува варош, пошто је полиција малобројна. Радостан што ће ма и на овај начин узети учешћа у стварању Велике Србије, он се јавио Савезу, овај га прими, и већ тога вечера чика Јова је са пушком и фишеклијом поносан као Наполеон обилазио своју линију.

Чика Јова је удовац већ више од петнаест година.

Пошто му је родила једног главатог буцоњу жена је умрла. Туга за женом није му дала да се ожени и он је сам на својим рукама однеговао дете.

Али одмах се осетило да у кући нема женске руке. Мали Никола је растао али без мајке, растао је више на улици но у кући, јер је чика Јова био заузет послом. Кад би дошао кући он би узео дечка на крило и дуго би га љубио. Мали је био сушта слика своје покојне матере. И то је јако утицало да је чика Јова многе шеретлуке Николине оставио некажњене. Кад би му погледао у плаве, крупне очи, он би одмах помислио да види своју покојну жену узео би дете на крило, љубио би га, грлио би га и најзад би плакао. На казну је заборављао.

Дани су пролазили. Никола је растао, био је сваког дана гори, али је увек пролазио олако јер је био ухватио очеву слабу страну.

Четири разреда основ. школе свршио је још и како тако,

али у гимназији није ишло баш никако. Још одмах првог тромесечја истеран је пошто је ухваћен у неколико крађа.

Чика Јова није могао никако да верује да је његов син лопов и жалио се министру против безакона. Но кад то није помогло, он је преко свог савезног листа изгрдио и министра просвете и директора и професоре. Сви они нису били дорасли за тако висока места, и били су непоштени што су му сина тако тешко оклеветали.

Није хтео да га да на занат. Јер, зар његов син да служи другога зар његов син да пере судове, да чисти ципеле, двориште, да по киши и снегу пепа дрва и носи огромне канте са водом? Не, то он не може да дозволи. И пошто је дозволио да две године утроши јурцајући по улицама, погодио се са једним сајџијом да му сина изучи занату.

Али, да овај не би морао да ради и друге послове, које не спадају у занат, Чика Јова се обавезао да плаћа по 20 динара месечно. Како је часовничар био полетарац, пре два месеца беше отворио радњу, па му ових двадесет динара месечно добро дођоше, нарочито још што је чика Јова платио унапред за три месеца.

Тако су опет пролазили дани, па прођоше и месеци. Никола је седео у дућану гледао како му газда кује, сриче и струже, али никада није ни покушао да узме коју алатку у своје руке. Мајстор се држао тачно по програму: доносио је сам воду, чистио је дућан, брисао је прашину, и кад би Никола у седам сати дошао у радионицу сео би на своју столицу и ту би се до подне млатио. По подне исто тако.

Али 12 Јула 1914 године изађоше званичне новине са краљевићевим указом о мобилизацији. Како је млади газда био војни обвезник, то је сутра дан затворио дућан и отишао у своју команду. И тако Никола опет остаде на сокаку.

И Чика Јова је био на војној дужности, те је тако Никола имао могућности да крстари по Београду као какав аероплан. Истина чика Јова се налазио преко дана код куће, али како је целу ноћ чувао патролу, то је пре подне спавао, а после подне одлазио је на чашицу горке и на коју реч.

И тако се само отац и син увече сретаху кад је овај одлазио на стражу.

Једно после подне кренуо се Никола у варош. Имао је у џепу два гроша, што му је дао отац за џепарац.

Дошао је код Руског Цара. Једна група београдских гамена играла је „берзе". Николу је ова игра привлачила и он је стао мало у страну и дизао је главу кад год би који од гамена бацао новац или како се то њиховим језиком каже „вртио!" Никола се сав занео у игру и један одрастао ципов ухвати га за рукав и рече му: „хајде хоћеш и ти!"

Никола би тако радо играо, али није имао новаца.

Када је овај још једном ословио Никола му часто промуклим гласом рече како нема доста пара.

— Па ради и ти, па ћеш имати новаца! рече му овај.

— Ја бих радио, али не знам шта? —

Пошто се прво пажљиво окрете око себе и пошто се уверио да је врева гамена тако силна, да неће чути ни једну њихову реч, он му шапатом поверљиво рече:

Ако ти збиља хоћеш да радиш ја ћу те одвести до мога господина и он ће ти наћи посла, а већ после биће пуно пара, Чекај само да „окренем" још коју! —

Никола се радовао што ће доћи до новаца и што ће и он моћи да се „берзира." Обузет мислима он је затворио очи и држао је руком по празном џепу замишљајући да већ у њему има новаца.

— А сад хајдмо, — прекиде га ципов и Никола се упути са њиме. Ишли су доста дуго. Најзад стадоше. — Ето ту седи господин!" Ја ћу прво да уђем па да те пријавим. Ти ме причекај! — И Ципов уђе у собу одакле се мало после врати и уведе Николу.

— А, дакле ти си тај? Е па добро. Ево овај ће те упознати са послом. Посао је врло лак, мораш само да си вешт. Почећеш још сутра. Ево ти за сада пет динара. Биће и више! — Никола није знао како је изишао из собе господина, јер пет динара он никада није имао. Он чисто није веровао да је газда толиког новца.

— Сутра око 7 сати ујутру да се састанемо на исто место па ћемо на посао. Збогом! — И оба се дечка растадоше.

Никола је обилазио ашчинице, бозџанице и пиљарнице и јео је све што је очима видео. Што да штеди? Зар му није господин казао да ће бити и више

Никола је целу ноћ провео немирно. Све се трзао и бунцао о парама. У седам часова он је већ увелико чекао свога колегу и дочекао га је. Обишли су у штампарију и ту је овај узео по неколико десетина бројева. Затим су се упутили на голожаје, вап Београда код војске. Војска је била жељна да чита новине и ником није ни падало на памет да забрани долазак „невине" дечице. Кад су били на једној узвишици онај ће рећи Николи: Ето кад дођеш на овакву узвишицу а ти потражи згодан жбун, пази да те само ко не опази и маши белом марамом, ево оваквом — и он извуче једну белу мараму. — Но чешће морамо да се задржимо и до пет, тада се служимо ево оваквим фењером, Ја ћу ти већ показати како се њиме рукује.

Али баш усред њихова разговора један стражар коме се оба дечка учинише сумњива опали из пушке. Никола и друг му побегоше као чворци. Кад су стигли у варош отишли су право код господина и овај је дао Николи још неке савете, показао му како се рукује фењером и т. д. Сутра је требао да се учини покушај на Бановом брду. При растанку Никола је добио 15 динара.

Сав радостан одлетео је својој кући раширио је новац по кревету и стао се по њему да ваља. У тој радости и заспао је. Нешто раније но обично чика Јова је дошао кући. Упалио је лампу и стао је да се свлачи. Наједном паде му поглед на динаре на које Никола пун задовољства лежао. Пробудио је Николу и одмах га питао одкуда му новац. Никола је у почетку лагао, али ухваћен у лажи признао је. — — — — — — — — Наступили су критични дани и врховна команда тражила је добровољце који хоће да се боре у борбеној линији. Чика Јова је своју жељу исјавио и после пет дана борио се око Ваљева. У једној крвавој борби кад је дошло на бајонет чича Никола је први јурнуо и после краће борбе пао је.

Борећи се са душом имао је још толико свести да зове не свештеника и да му се исповеди. Испричао му је случај са сином и испрекиданим гласом заврши: Али ето ја сам све опрао. Љага је збрисана. Ћу је спрао стари пешак.

Живео Краљ! —

Јадни принц

Од И. А. Куприна.

I.

„Чудне ми памети! — мислио је љутито деветогодишњи Дања Јевлајев, лежећи потрбушке на кожи од белог медведа и лупкајући потпетицама једном о другу подигнувши ноге у вис. — Чудно! Само велики и могу бити притворни. Мене су затворили у гостињску собу, а сами се тамо забављају китећи Јелку. Од мене захтевају, да се чиним, као да се ничему и не досећам. Ето какви су они — велики!

На улици гори лампа и позлаћује ледене шаре на прозорским окнима и, пробивши се кроз лишће фикуса, прави лаке златне шаре на поду. У полутами слабо се светлуца савијени бок клавира.

„Па и шта ту има радосно, ако се хоће право, у тој Јелци? — наставио је Дања да размишља. — Доћи ће ту познати дечаци и девојчице и претвараће се; да задовоље велике, као паметна и васпитана деца. За сваким гувернанта или старија тетка. Приморавају, да се цело време говори енглески... Смислиће какву сувише досадну игру, у којој свакако треба спомињати имена зверења, билина или градова, а велики ће се да мешају и да поправљају мале. Наредиће да се иде око Јелке ухвативши се за руке, да се штогод пева и за то ће пљескати рукама; онда ће сви поседати испод Јелке, и чика Ника ће да прочита наглас неприродним, глумачким „гњаваторским", како вели Сони на дадиња, гласом причу, гледајући раскошну Јелку богаташа. Затим ће да поклоне кутију с прибором, глобус и дечију књижицу са сликама... А сигурно неће поклонити тоциљајке ни склизаљке... И послаће нас да спавамо.

„Не, ти одрасли не знају ништа... Ето и тата... Он је најглавнији човек у граду и, дабоме, најученији... Не зову га бадава поглавицом града... Али и он мало шта зна. Он све досад мисли, да је Дања мама беба, а како би се зачудио, дознавши, да се Дања већ давно и давно решио да постане знаменитим авијатичаром и да открије оба пола. У њега је готов већ и план лаће за летење, треба само откудагод да добије гипку челичну шипку, канафу од гуме и велики, већи од куће, свилени сунцобран Управо на таквом аероплану Дања дивно лети ноћи у сну."

Дечак је лено устао с медведине, пришао, вукући ногу за ногом, дунуо на фантастичну ледену шуму палми од леда, отрао рукавом стакло. Он је слабуњав, али крепак дечак. На њему је кестењав капутић од пругастог штофа, а таке и панталонице до колена, црне доколенице и дебеле штифлетне са шнурама, завнути плетени оковратник и бела машна. Светле, кратке и меке косе рашчешљане, као у одраслог, прави енглеским разделом.

Али му је миле лице која бледо, а то долази од недостатка ваздуха: чим је појачи ветар, или је мраз више до шест гради. Дању не пуштају напоље. А ако и поведу на улицу, то га пре по сата завијају: камашне, постављене ципеле, топли офенбуршки рубац на прса, капа с наушницама, капуљица, огртач од пловкиња перја, рукавице од веверице, муф... омрзне и шетња! И свакога га води за руку, као бебу, дугачка мис Мис Ценерс са својим црвеним покученим носом, стиснутим опрштеним устима и рибљим очима. А у исто доба лете по тротоару на дрвеним склизаљкама весели малишани црвених обрашчића, или возају један другога на лигурама, или, одломе од олука леденицу, па је жваћу Боже мој! Да му је бар једном у животу пробати леденицу. Мора да има чудну сласт. Али зар је могуће?! „Ах назеба! Ах дифтиритис! Ах, микроби! Ах, гадно!"

„Ох, већ су ми те жене! — уздише Дања, озбиљно понављајући омиљену очеву узречицу. — Цела је кућа пуна жена — тетка ката, тета Лиза, тета Нина, мама, Енглескиња... жене, па то су те исте девојчице, само старе... Уздишу, јаучу, кочопере се, воле да се љубе, боје се свачега — миша, назеба, паса, микроба... И Дању сматрају управо као девојчицу... Баш њега! Вођу бораца, капетана гусарског брода, а сада знаменитог авијатичара и великог путника! „Не! Баш ћу узинат узети и на сушити земичака, одлићу у мехур татиног вина, скуцкаћу три рубље, па ћу крадом утећи као мали на лађу. Новце је лако скупити. У Дања увек има џепараца одређена на свакојака доброчинства".

Не, не, то су све само снови, сами снови... С велима не можеш ништа учинити а са женама још мање, Одмак ће ухватити и отети. Ето дадиља говори често: „Ти си наш принц". И збиља, Дања, кад је био мали, мислио је, да је он — принц из чаробне приче, а сад је узрастао и зна, да је он јадни, несретни принц, очаран, да живи у досадном богатом царству.

II.

Прозори гледају у суседну авлију. Дања наједном привлаки чудна, необична светлост, која се љуља у ваздуху тамо амо, сад се подиже, сад се спушта, за час ишчезава и опет се појављује. Дунувши, протр'о је више отвор на залеђену стаклу, примакао се очима, заклонивши дланом, као штитом светлост од фењера. Сад је на бедини тек напалог снега јасно видио омалену гомилу дечице. Над њима на дугачком штапу, која се у мраку није видела, као да плива по ваздуху, огромна, разнобојна звезда од папира, осветљена изнутра неком сакривеном светлошћу.

Дања зна, да су та сва дечурлија из старе и јадне кућетине, „сокачка дечурлија" и „неваљала деца", како их зову велики. Синови обућара, слугу и праља. Али Дањино се срце стеже од зависти, усхићења и радозналости. Од дадиље је слушао о месном давнашњем јужном обичају, да деца заједничка удешавају вертеп и звезду, иду са њима по кућама и познатим и непознатим — певају уобичајене песме вертепске и божићне, да за то добивају као награду шунке, кобасица колача и по који бакрени новац.

Безумно смела мисао сену у Дањиној глави, — у толико смелија, да се он угризе чак за доњу губицу. Али зар он у ствари није авијатичар и поларни путник? Та пре или касније ваљаће отворено казати оцу: „Ти тата, немој да се узрујаваш, молим те, ја још данас идем на свом аероплану преко Ламанша. Упоредно са таквим страшним речима, обући се и крадом истрчати на улицу — тричарија је. Само кад његовом срећом не би стари дебели лакај дубио у предњој соби, већ седио у свој собици под степеницама.

Огртач и капу нашао је у предњој соби пипајући, шуњајући се тихо у мраку. Камашна нема, нити рукавица, али, али та он ће тек за часак! Доста мучно је доспео до американског механизма браве. Ногом је ударио у врата, лупа се чула кроз целе степенице. Хвала Богу, предња соба била је празна. Уставивши дахање, Дања је клиснуо кроз тешка врата као миш, једва их отворивши, а срце му је све играло, и ево га на улици! Небо мрачно а под ногама шкрипи бели ситан снег. — Све је то као сан!..

III

„Невољала дјеца“ управо су излазила из капије суседне куће, кад Дања искочио на улицу. Над дечацима пловила звезда, која се сва светлила црвеним, ружичастим и жутим зракама, а најмањи од вертепаша носио је на рукама малу, испутра осветљену кућицу, начињену од картона и разнобојне хартије — „вертеп Господњи“. Тај малишан није био нико други, већ син Јеврејског кочијаша. Дања му није знао имена, али је памтио да је тај малишан идући за оцем с великом озбиљношћу скидао капу, кад је Дања случајно пролазио поред шупе за коло или коњушнице.

Звезда је дошла упоредо са Дањом. Он је неодлучно шкргнуо и промрмљао:

— Господо, хоћете л' примити и мене-е-е?...

Деца су се зауставила. Нешто су шапутала. Неко је рекао промуклим гласом:

— А шта ћеш нам ти!?

— Иди, иди... Нама није дозвољено, да се стобом дружимо...

— И не треба...

— Како је мудар... ми смо уложили по осам копејки...

— Децо па то је Јевљевски господић. Харанка то је — ваш?...

— Наш!... поновио је суровом стидљивошћу кочијашев малишан.

— Одлази!.., рекао је први, сипљиви малишан, ту нема теби друштва,..

— Одлази ти, — расрдио се Дања. — овде је моја улица, а не ваша!

— Па и није баш твоја већ државна.

— Није, моја. моја и татина!

— Ако те љоснем иза ушију, — знаћеш, чија је улица...

— А не смеш!... Ја ћу казати тати,.. А он ће тебе избити...

— А ја се тврга тате не бојим ни ето толицно,.. Иди од куд си и дошао. У нас је свар заједничка. Ти, чини ми се ниси давао новаца за звезду, а хоћеш да идеш...

— Ја сам хтео дати и новаца... целих педесет копејака... А ето сад не дам!...

— Само лажеш! Ти и немаш педесет копејака...

— Немам да, — имам!

— Покажи!. Само лажеш!...

Дања је звекнуо новцима у џепу.

— Чујеш ли?

Малишани су зашутали размишљајући.

Напослетку се онај промукли шмркнуо са два прста и рекао:

— Но па шта.. Дај пара, па хајде у друштво. Ми смо мислили, да ти хоћеш онако џабице — да нас превариш. Умеш ли певати?

— Шта?

— На ето „Рождество твоје Христе Боже наш... и обичне вертепске песме и...

— Умем, — рекао је Дања одлучно.

Наш Божић

Лањске године, као и других година дочекивали смо овај највећи хришћански празник с највећом помпом. Мало нам је било да се задовољимо оним обичним хришћанским обредима већ смо хтели да уносимо и једну новину приликом овог празника. Реч је о „Христбауму“.

На Туцин и Бадњи дан могле су се видети читаве чете постројених продаваца у Кнез Михаиловој улици са зимском јелом искићене свећицама и перлама да би што сјајније изгледала. Ко је од домаћина уводио ову новину у своју кућу, сматрало се да је то отмена породица и да тактички принципи диктују да се са зимском јелом дочека наш велики празник.

Од како српски род постоји, ми смо се стзрали да тај дан увек заједнички дочекамо и проведемо. Поједини чланови породица, који су били далеко удаљени од Београда, негде у унутрашњости, обично су још на Туцин дан стизали у Београд код својих милих и драгих.

У Београд су се тога дана вијале личности које преко целе године живе негде у унутрашњости да би о Празнику све оно што су преко целе године зарадили, у веселом и лепом Београду немилосрдно потрошили.

На Туцин и Бадњи дан су се вијали читави легиони тепсија са разним мелшпајзима и колачима са милхбродима за положаонике, вијали су се весели београђани како купују божићњарчиће, печенице и т. д. и т. д. На лицима београђана огледала се веселост и расположење крајње одушевљење и раздрагавост, а како и не би били весели кад се радују највећем хришћанском празнику!

А данас, у Београду нема оне вреве и жагора, изгубило се море људскога живота, ишчезла је она веселост и одушевљење у нашем лепом и веселом Београду. Данас је Београд са своје веселости најсиромашнији. Али је за то ипак поносит и велики што је дочекао овај највећи хришћански празник, после толиких дугих крвавих борби и напора са једном великом силом да се у њему вије победоносно Српска Застава, да се са Саборне Цркве чује пријатне звуке звона, објављујући београђанима службу Божију.

Општа невоља рата, зближила нас је и ми сад усамљени од својих, заједнички дочекујемо овај благи дан. У место свих кућевних церемонија, ми се сад задовољавамо и са оним што се ту нашли. У место комисброда торте и других ђаконија, сад се задовољавамо бијелим лебом, то је сад кама најбољи мелшпајз. До сад смо ваљали по стомаку прни хлеба, а сад даде Српски Бог па ето добисмо и белог брашна да можемо белог леба јести.

И ако су Аустријанци пљачкали ипак нам је остала и ио која „гуда“ прасенце колико да се омрсимо! Има ова земља доста свега и свачега зато су аустријанци и кидисали на њу.

Што се тиче вина и пиаа тога имамо по грилично Ипак, се вијају балончићи по улици, деца и момци носе пуне балоне својим кућама па и најсиромашнија кућа набавила је бар пет литара. Колко да не буде без вина. Што ти је Српска крв!

Немамо музике а и не треба нам, јер јој сада нема места. Без музике, без весеља дочекујемо и проводимо наш највећи празник Божић. Сиротињски али ипак дочекасмо наш Божић. Београд је тужан по спољашности али је живот у њему пун Српског духа и Српских обичаја. Највећа радост и добит је за нас што у нашем дичном Београду опет дочекасмо наш Божић!

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Добротвор

Коста Јов. Војиновић, ађутант команд. Аде, иначе комисионер у Скопљу, зида велику вилу у Врањској Бањи и, после борбе на Торлаку где је рањен, свечано обећао је пред многим официрима, да ће цео горњи спрат те виле дати на расположење сиротним, болесним и рањеним војницима. А доцније ће се цео горњи спрат дати на стално уживање сиротињи. Познавајући г. Војиновића као човека од речи, ми му са наше стране најтоплије захваљујемо.

Бродарци исплаћени

Јуче је Управа Бродарског Друштва, исплатила своме особљу 25 од сто плате која им припада, по најновијем решењу Управе Бродарског Друштва.

Честитка читаоцима

Свима нашим читаоцима, познаницима и пријатељима честитамо наш велики празник Рождество Христово!

Чика Павле Ранковић

Наш стари колега чика Павле Ранковић налази се на путу потпуног оздрављења. Ми му најискреније желимо да се што пре здрав врати у Београд.

Црквене вести

Ред звоњења у Саборној београдској цркви, за време празника: „Рождество Христово.

На бадњи дан:

Часови у 7. сати изјутра. А литургија тога дана у 10 пре подне.

Први дан Божића

Јутрење у 5 и по сати изјутра. Литургија тога дана заједно са јутрењем од прилике у 7 и по сати.

Други дан Божића

Јутрење у 6. сати изјутра. Литургија у 8 и по сати.

Трећи дан Божића

Јутрење у 6. сати изјутра. Литургија у 8 и по сати.

Ово се јавља грађанству ради знања.

Из канцеларије Цркве Саборне у Београду 22. дец. 1914 г. бр. 216.

Белешке

Госпођица која говори Немачки и, пише Српски на Адлеровој писаћој машини, а по потреби може се примити и за контоарискињу жели ступити при каквој канцеларији или при надлештву. Писмене понуде слати прско уредништва под знаком (М. Б.) 306 1—2

Претплата на „Стражу“ стаје један динар месечно.

АРМАН.

КЋЕРИ ГРЕХА И ПОРОКА

Први корак у порок (16)

ГЛАВА III

Историја се понавља

Пошто је прегледао госпођицу Невенку преписао је рецепис објаснио како се лекови имају давати, примио је хонорар од Нулића и удалио се. Невенка је лежала у несвести. Нулић је одмах послао по лекове и из суседства замолио је једну госпођу иначе добру пријатељицу породице Петровића да се нађе око болеснице.

Вест о крвавој драми расула се кроз Београд муњевитом брзином и пријатељи и познаници у највећем чуду журили су стану Петровића, да се подобрије известе о догађају.

Али нису могли ништа више сазнати, јер је Невенка била у великој ватри и није могла да разговара.

Невенка је још увек лежала не долазећи ксебе а Нулић је био поред ње и са суседком је пазио на сваки њен покрет. — — — — —

Леш покојне Петровићке сахрањен је уз учешће огромног света.

Петровић, пак, налазио се још увек у душевној болници где су над њиме вршили преглед.

После недељу дана Невенка је морала да се сели пошто је сва имаовина била презадужена. И тако једног кишовитог дана Невенка је напустила стан у који је провела своје детињство и у коме је дочекала страшан удар. Пошто никога није имала од рођака у Београду, а пријатељи куће сада су јој окретали главу, то је примила понуду г. Нулића, да за неко време остане код његове тетке, која има вилу на Бањици. Међутим та тетка била је на гласу и записана у полицији, а Невенка то није знала. Њојзи је требало да склони главу и ништа више. Писала је једној својој тетци о несрећи и молила је да је прими код себе. Иако није знала бог зна шта да ради по кући, она је ипак тетки обећала да ће радити и најгрубље послове, само да је код својих.

Први дан и код тетке Нулићеве били су добри. Тетка се трудила да задовољи сваку њену жељу, јер је Нулић златом плаћао. Невенка се мало опоравила и чекала је да да недељу дана мајци па да отпутује тетци. Она се надала да ће доћи стићи и одговор.

(Наставиће се)

Вајфертова пивара отпочела је понова рад. Пиво се може добити: у Пивара и на Стоваришту — Дечанска ул. бр. 18

Заступник власника и одговорни уредник Добриво Миладиновић Зорина ул. 12 Штампа Драг. Грегорића — Космајска р. 27.